

קבלת כספי סיוע מ"קרן ידידות" של הנוצרים

שאלה: ארגון "צהר" שאב כספים מ"קרן ידידות" של הנוצרים, ונתנו לי תוי קניה בסך 1000 שקלים, ברצוני לדעת האם מותר לי להשתמש בזה, או שכיון שלקחו מן הגויים ויש בזה איסור, א"כ אין להשתמש בכסף כזה שאינו כשר.

א. איתא בסנהדרין (כו ע"ב), אמר ר"נ, אוכלי דבר אחר [המקבלים צדקה מן הגויים (*)] פסולים לעדות, [דהוי חילול ה' מחמת ממון. רש"י. שמראה כאילו בנ"י אינם רחמנים לתת צדקה. רבינו יהונתן, והלבוש (יו"ד סי' רנד), והחכמת אדם (כלל קמו ס"ב). או מפני שמבזה עצמו והוא בכלל הבזויין הפסולים לעדות. רמב"ם (פי"א מעדות ה"ה). ויד רמה, ומאירי, ועוד], הני מילי בפרהסיא [דאיכא חילול ה' טובא, וחשיב בזיונא טובא], אבל בצנעא לא, ובפרהסיא נמי לא אמרן אלא דאפשר לאיתזוני בצנעא - וקא מבזי נפשיה בפרהסיא, אבל לא אפשר ליה, חיותיה הוא. [שאיין לך דבר העומד בפני פקו"נ. מאירי ונמוק"י שם].

(* והא דקרי להו "אוכלי דבר אחר" יש לבאר בד' אנפי, זה יצא ראשונה, בהקדים דבלשון תורה ממון קרוי "דבר", וכדאמרי' בכמה דוכתי דילפי' "דבר דבר ממון", דכתיב ביה "על פי שנים וכו' יקום דבר", וראה פרש"י לסוטה (ב ע"א וש"נ), וממון של ישראל הוא ממון כשר והגון לקבלו, אבל של גויים הוי ממון "אחר", וכדמצינו בעלמא דמפקינן לדבר שאינו הגון בלשון "אחר". [כמו אלישע אחר וכעזה"ד].

ועו"ל דהצדקה מרוממת את ישראל, ובעבורה הם נחשבים "גוי אחד", שהיא מביאה אחדות ואהבה וכדדרשי' בב"ב (י ע"ב), לא כן גוי הארצות שהם "נפרדים", ול"ש בהם אחדות, כיון שאינם קשורים ל"ה' אחד", ממילא ד' של אחד מקולקל אצלם והוא ר', וכההיא דא"ר ישמעאל בעירובין (יג ע"א).

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראייתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

ב. ובפשטות משמע, דבצנעא מותר לקחת לכתחילה מן הגוי, ולפי הר"מ וסיעתו שסיבת האיסור משום בזיונא דגברא, מבואר יפה דבצנעא אין ביזוי כולי האי, ועל זה לא פסלוהו חכמים לעדות. ולפרש"י וסיעתו דהטעם הוא משום חילול ה', צ"ל דהו"ל כההיא דאמרי' בדיני מסירות נפש (סנהדרין עד ע"א) דחילול ה' בפני עשרה מישראל, וכל שעושה בצנעא לא מתחלל ש"ש כולי האי, ובמקום עניות לא החמירו כ"כ. וה"תורת חיים" שם כ' להוכיח כשיטת הר"מ מלשון הגמ' "וקא מבזי נפשיה", אכן י"ל בפשיטות דהבזיון אינו הסיבה אלא סימן למצב של חילול ה'. וכן הבינו הפרישה ביו"ד (סי' רנד סק"א) והש"ך (שם סק"א). ועמש"כ בשו"ת תשורת שי (סי' טו).

ג. ובב"ב (י ע"ב) איתא, איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא, שדרה ת' דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו, שדרינהו קמיה דרבא, קבלינהו משום שלום מלכות. שמע רבי אמי איקפד, אמר לית ליה "ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה", נכשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית מעשה צדקה

ומהרש"ך בס' "כוס הישועות" (סנהדרין שם) כתב בדרכ"א, "דכבר דרשו בב"ב (י ע"ב) קרא דחסד לאומים חטאת, דכל צדקה שעושין אוה"ע, חטא הוא להם, שאין עושין אלא להתייחר, ודומיית להכי מצינו טבעו של החזיר שפושט טלפיו כאילו מראה שהוא כשר שפרסותיו סדוקות (ויקרא רבה פי"ג פ"ה), ולכך נקרא ארם חזיר. וק"ל". עכ"ל.

וכששאלתי ממרן הגר"ד קוק שליט"א ביאור לענין זה, השיבני על אתר ע"פ מאי דאיתא בויקרא רבה (פרשת שמיני פרשה יג) "ואת החזיר זו אדום, והוא גרה לא יגר, שאינה גוררת מלכות אחריה, ולמה נקרא שמה חזיר, שמחזרת עטרה לבעליה, הדא הוא דכתיב (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה". ע"כ. הרי שהכל עתיד לחזור לישראל, [ועמש"כ הגאב"ד שאמקוט בס' "מעט צרי" (עמ' יז, מע' חזיר). ואכמ"ל], ומי שמקבל מהם ונותן להם גדר בעלות על הממון כאילו הם נותנים ועוזרים, הרי שהוא מקבל מן החזיר ומעכב את מצב חזרת העטרה לבעליה. ודו"ק בזה.

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראיתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

שלהן, אז ישברו. רש"י, ורבא משום שלום מלכות. ורבי אמי נמי משום שלום מלכות, דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עכו"ם. ורבא נמי לעניי עכו"ם יהבינהו, ור' אמי דאיכפד הוא דלא סיימוה קמיה. ומבואר דאסור לקבל צדקה הנשלחת מן הגוי אל חכמי ישראל כדי לחלקה לעניים, אא"כ נותנה לעניי גויים, וגם זה הותר רק משום שלום מלכות. [וע"ש ב"קובץ שיעורים" אות נד].

ד. וצ"ב דעובדא דאיפרא הורמיז לא הוה בפרהסיא, [עכ"פ לא נתבאר בגמ' דאושא מילתא], וא"כ אמאי איכפד רבי אמי מעיקרא, ורבא נמי אמאי לא פלגינהו לעניי ישראל. ושמא י"ל דכל דבר הנעשה ע"י המלכות קלא אית ליה וחשיב פרהסיא, וכמ"ש בסנהדרין (עד ע"ב) לגבי אסתר המלכה דכל דבר המפורסם הוי כאילו נעשה בפני י' מישראל. ע"ש במאירי. [והגר"ד קוק שליט"א אמר, דמצד רבא אושא מילתא, שהוא שקול כרוב ישראל כמ"ש במו"ק (כה ע"ב), ושמו נאה לו ומוכיח עליו]. והט"ז (סי' רנד סק"ב) הביא שכבר הק' כן ה"דרישה", ותי', דיחיד המקבל כיון שהוא נהנה מותר, אבל גבאי שאין לו הנאה אסור לגרום זכות לעכו"ם בשביל הנאת אחרים. והט"ז הק' ע"ז דתמוה הוא, דהיאך נתיר ליחיד להאריך הגלות בשביל הנאתו.

ה. והט"ז כתב לפרש הענין ע"פ חילוק חדש, דלא שייך ביבוש קצירה אלא כשהגוי מכוין דוקא לעניי ישראל, ובזה מייקר שם ישראל שבזה יש זכות גדול, וכעובדא דאימיה דשבור מלכא ששלחה לחלק לישראל, שעיקר מה ששלחה היה בשביל עניי ישראל, משא"כ באופן שאין כוונת הגוי דוקא על הישראל, אלא שהגוי מצד טבעו רחמן על כל מי שפושט יד, דאין זה זכות גדול, ובכגון דא ליכא משום ביבוש קצירה תשברנה. עכ"ד. ומהר"ח ן' עטאר זיע"א ב"ראשון לציון" (שם ס"ב) כ' לצדד בחילוק אחר, דלא שייך "ביבוש קצירה" וכו' אלא בשר או מלך, שעיי"ז יש זכות לאומה, אבל גוי יחיד שנותן אין בזה זכות כולי האי, ולכן רק בפרהסיא אסור מצד ח"ה. ועמש"כ הגאון המקובל הרי"מ הלל שליט"א בשו"ת וישב הים ח"ב (סי' טז).

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראייתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

ו. ושיטה חדשה יש להגאון "בית הלל" ביו"ד שם, דגם בצנעה אסור לקחת מגוי, דסו"ס איכא משום "ביבש קצירה תשברנה", וכל ההיתר של הגמ' לקחת בפרהסיא בדליכא דרכ"א, ישנו נמי גם לגבי צנעה, רק שבצנעה לעולם לא נפסל לעדות. וכ"כ מהר"ח בן עטאר בראשל"צ (שם ס"א), דגם בצנעה איכא "קצת" חילול ה', וגם משום ביבש קצירה תשברנה, ודייק כן מלשון הרמב"ם (פ"ח ממתנו"ע ה"ט). וע"ש שכתב דהעיקר כביאור זה, ולא כמו שרצה לחדש דל"ש ביבש קצירה אלא דוקא במלך או שר. [וראה עוד שם בס' "שערי דעה" ו"יפה ללב" וב"ערוך השלחן"]. ובשו"ת מנחת יצחק ח"ח (סי' פה) נקיט לדינא לאסור גם בצנעה, ולכן כתב לאסור להניח קופות צדקה במשרדים שמצויים שם נכרים הגם שנותנים בצנעה. ע"ש. וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ב (ר"ס קכו).

ז. ופשט הדברים שאין איסור לקבל צדקה מן הגוי בצנעה, וכדעת הדרישה והט"ז הנ"ל, [כל חד לפום חילוקא דיליה], ובפרט שאין לשון איסור בפסוק על לקיחת צדקה מגוי, ודרשו חז"ל דבר זה בפסוק "ביבש קצירה תשברנה", והוא איסורא זוטא מדרבנן כמ"ש הג"ר ישמעאל הכהן בתשו' זרע אמת ח"ב (סי' קיב). ע"ש. [וראה מש"כ ב"קובץ שיעורים" (ב"ב אות נו). ודבריו מחודשים]. וראה עוד בב"י (יו"ד סי' רנד) ובאחרו' שם, פלוגתא דקמאי אי איסור גניבת דעת של גוי חמיר טפי מאיסור "ביבש קצירה", ובשו"ע (שם ס"ב) איפסק דאיסור גניבת דעת חמיר טפי. ונוטה כעין הזרע אמת הנ"ל. וכן ביאר בס' מעשה רקח על הר"מ שם, דבצנעה שרי לכתחילה. וכן הורה מרן הגר"ד קוק שליט"א.

ח. ועתה נבא לנידון שלפנינו, הנה מפורסם בעולם שאין לקבל ממון מ"קרן הידידות", וכן היה מורה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א שלא לקבל תרומות מקרן ידידות, וכן הורה לר' אורי לופוליאנסקי ראש ארגון "יד שרה". וכן הורה לדינא הגר"נ קרליץ זצ"ל. ועוד רבים מגדול"י. אמנם מרן הגר"ד קוק שליט"א אמר לי דלא ברירא ליה כלל אם לקיחת ממון מקרן הידידות נחשבת ללקיחה בפרהסיא, כל שלא מתפרסם הדבר בשער בת רבים. וכעת אמר לי הראש"ל

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראיתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

הרה"ג ר' יצחק יוסף שליט"א [בעל "ילקוט יוסף"] שאחותו [עדינה תחי'] ספרה לו ששאלה את אביהם מרן הגרע"י זצ"ל אודות לקיחת תרומות מהקרן לידידות, והשיבה, שאם אין פרסומת על גבי התרומה אכן מותר לקחת. וכמדומה שכן הורה הגרע"י לידידינו ר' אברהם ישראל הי"ו, יו"ר מוסדות "חזון ישעיה" בירושלים.

ט. ובשו"ת דבר חברון ח"ג (סי' ב) נשאל האם מותר לקבל תמיכה מארגון נוצרי למימוש תכניות ב"הר הבית". וכ' שאין לקבל מהם שום תמיכה בכל דרך שהיא ולכל מטרה שהיא, כוונתם ודאי לעזור לעם ישראל - על מנת שבבוא העת יאמינו באותו האיש, וכבר כתב מרן הראי"ה קוק זצ"ל באגרותיו ח"ד (עמ' עד, עה) שאפילו תרופות לאנשים חולים אסור לקבל מהם. לאחרונה הם גם רצו לחלק "קמחא דפסחא", ויצא כרוז שחתמו עליו מספר רבנים וביניהם מרן הג"ר אברהם שפירא זצ"ל, שאין לקבל מהם שום תמיכה, וכן נראה גם לענ"ד. אמנם אם יש אינו יהודי שרוצה לתרום - לא בגלל אמונת הנצרות, אלא שהוא מכיר יהודים ומכבד אותם, אין איסור לקבל מהם דורון. עיין יד רמ"ה (פ"ק דב"ב אות קלב). עכ"ד.

י. וידוע שיש מן התורמים ל"קרן הידידות" שהם יהודים, [ואין חשש לקבל צדקה מיהודי מומר, וכמ"ש החת"ס בחי' לב"ב (ח ע"א) דגם לדעת הרמ"א באו"ח (סי' קנד סי"א) שאין לקבל תרומה לבית הכנסת ממומר, מ"מ צדקה מקבלין ממנו, דסו"ס ישראל הוא ומצווה ג"כ על הצדקה. וכ"כ החת"ס בהגהותיו לאו"ח שם. ובלא"ה ידוע שהמבי"ט בתשו' ח"ב (סי' ריד) פליג ע"ד הרמ"א הנ"ל. ואכמ"ל]. וא"כ יש מקום לדון לקבל מצד ממון היהודים שנמצא שם, ועמש"כ בנידונו הריי"ף בס' "פנים במשפט" (סו"ס לד). ובפרט דלא ברירא כלל לומר שהמקבל מהם נחשב מקבל בפרהסיא. רק דכיון שיש להם מטרות זדוניות בנתינת הממון ליהודים, ע"כ כתבו גדולי ישראל להתרחק מהם וממונם

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראיתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

שיש בו כח המסית, ולפי"ז גם ממון ישראל המבקש להסית יש בו דופי, וסחור סחור אמרי' לאיש ישראל, לכרמא דכפירה והסתה לא תקרב (*).

(* וידידינו הרה"ג ר' יוסף אוסטרן שליט"א כתב אלי [ע"פ מחקר רחב של הגב' אקשטיין בנושא זה]: נכון להיום, מקורות ההכנסה האדירות של הקרן הנ"ל, הם מקבוצה נוצרית הקרויה "אוונגליסטים", הכומר הראשי שלהם, מדבר על הצורך והחשיבות לשאול בשלום היהודים ובשלום ירושלים, ומציין לדברי "פאולוס", שיש לנוצרים חוב הכרת הטוב ליהודים על זה שבזכותם הם מכירים את התנ"ך, הם הביאו לנו דבר רוחני ואנחנו נשיב להם בגשמיות, ללא התרומה היהודית, הנצרות לא תהיה, היהדות אינה זקוקה לנצרות כדי להסביר את קיומה, אבל הנצרות צריכה את היהדות כדי להסביר את קיומה.

עכ"פ, הם באמונה מוחלטת כי עם ישראל חזר לארצו כי אלהים בחר בהם, ובשביל הקיום שלהם הם צריכים לתמוך ביהודים ובהתיישבות, אמנם הם לא חזרו בהם מאמונתם באותו האיש ימ"ש, אבל הם כבר לא במגמה של מיסיון, [אם כי יש עדיין מערכות מסיון פעילות כנודע]. יש להם השפעה אדירה בארה"ב על הנשיא "טראמפ", והכומר הראשי הנ"ל, הוא זה שגרם להעברת השגרירות ארה"ב לירושלים, אחד הכמרים אומר, אם אנו רוצים קיום, אנחנו סוג ב', האדם התכליתי זה היהודים, ובהיותינו טפלים אליהם בכסף ובעזרה, כך אנחנו ניצל, וכמובן עם שיבושי אותו האיש ימ"ש. זה עדכון מחשיבת הנוצרים בתקופה האחרונה. עכ"ד.

ולאור הדברים הללו יש לדון עפמש"כ הג' מהר"א תאומים בשו"ת "חסד לאברהם" מהדו"ת (חיו"ד סי' מח), דגוי הנותן צדקה לישראל ע"מ שיחיה בנו, אין בזה איסור, כיון שעושה בשביל מטרותיו, ובוה אין לו זכות, וע' תוס' ר"ה (ד רע"א), וממילא ליכא למיחש משום "ביבש קצירה". וא"כ ה"נ הם עושים "למענם" ולא בשביל "מצות צדקה". [ונפק"מ מזה לגר שנתגייר והוריו הגויים רוצים ליתן לו צדקה ותמיכה, שאין בזה חשש כיון דלנפשיהו עבדי, לפרוק הרגש הרחמני של אב על בנים, וע"ע בשו"ת קנין תורה בהלכה ח"ד (סי' קג). ונפק"מ לגוי עשיר שבנו התגייר והלך ללמוד בישיבה, והגוי נתן תרומה גדולה לישיבה, דלכאו' יש פנים להתיר לקחתה, כיון דעביד לכבוד בנו, והרי לישיבות אחרות לא יהיב מידין]. ועמש"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ה (סי' קמא אות ב) להשיג ע"ד החס"ל הללו מבבא בתרא (י ע"ב), וראה מש"כ בס' אהבת צדקה (עמ' צח). ובשו"ת ציץ אליעזר חט"ו (סו"ס לג). ובלא"ה יש לחשוש מאד שהכל שקר וכזב בכדי לטהר את השרץ של מטרותם לקדם את האמונה באותו האיש, ואיך שלא יהיה כל זה איננו שווה להתיר לקחת מהם ממון עכ"פ בפרהסיא.

תאריך: מרחשון תשפ"ה

יקותיאל אוהב ציון

אב"ד "טובה ראיתה"

ורב בעיה"ק "טבריה" ת"ו

יא. ועכ"פ בשאלה שבאה לפנינו שהארגון כבר לקח את הכסף מהקרן לידידות, נמצא שהם כבר עשו את המעשה, ובכגון דא אי עביד כבר, שפיר יש להתיר לישראל לקחת מישראל, והגם שארגון "צהר" עשה שלא כדין בלוקחו כספים מנוצרים למטרת צדקה לישראל, ובפרט כאשר יש במעשיהם כל מיני סממני נצרות, וכבר הורו כמה וכמה מגדולי ישראל שלא לפשוט יד ולקבל מהם, מ"מ אין כאן גדר "איסור הנאה", ומה שכבר קיבל לידו יכול להשתמש בו. כן הורה מרן הגר"ד קוק שליט"א. [הגם די"ל שאם לא נקבל ממילא נמצא למפרע שלקחו לבטלה מהם, ולא נותר הדבר אלא בגדר "מחשבה טובה". וע' כתב סופר (חיו"ד סי' קיד). ודו"ק]. ולפה"נ מדברי רבינו שליט"א יש להתיר לכתחילה לקחת כסף מארגון "צהר" למרות שיודעים שהם לקחו מהקרן לידידות.

האם מותר לקבל הלואה מגוי

יב. ואם לוקח מן הגוי הלואה, הדבר מותר, משום דלא שמענו אזהרה אלא לגבי צדקה, וגם אם הגוי אינו מוכן להלוות אלא לישראל, מ"מ הדבר מותר, ובפרט שיודע שהגויים שקרנים וגזלנים, ולכן הוא מעדיף להלוות רק לישראל, ובזה לא שמענו מניעה. וכ"כ הג' מהרש"ם בדעת תורה (יו"ד שם). ומש"כ להשיב ע"ד בשו"ת שבט הלוי ח"ה (ר"ס קמא) דסו"ס הוא מטיב לו בהלואה יותר מבצדקה, וגם מי יודע מחשבות לבו וכו'. אכתי נראין ד' מהרש"ם שרירין וקיימים, דשאני "שם" צדקה שעל זה דברו חז"ל, ובפרט דכתיב בה (דניאל ד, כד) "וחטאיך בצדקה פרוק". וע' ב"ב (ד ע"א). ותדע שכן הוא שהרי אמרו (סוכה מט ע"ב) גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה, ואטו אסור לקבל גמ"ח מן הגוי. וראה מה שהעיר בכיו"ב ע"ד השבה"ל בס' "אהבת צדקה" (פ"ב הערה קכט). ע"ש.

בברכה רבה

יקותיאל דטבריה

